

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان بوشهر

عنوان پروژه: تعیین ارزش غذایی سه گونه گیاه غالب مرتعی استان بوشهر در مراحل مختلف رشد

شماره مصوب پروژه: ۹۷۰۸۳۶-۰۴۵-۱۳-۴۰-۲۴

نام و نام خانوادگی مجری: امیر ارسلان کمالی

نام و نام خانوادگی همکاران: محمود دشتی زاده- عبدالمهدی کبیری فرد- امیررضا صفائی- حسین خاج- سهیل

مهاجری برازجان- حسن فضائلی- علی مصطفی تهرانی

نام و نام خانوادگی مشاوران:

محل اجرا: استان بوشهر

تاریخ شروع: ۱۳۹۷/۱۱/۰۱

مدت اجرا: ۲ سال و ۳ ماه

- ناشر:

- شمارگان (تیراژ):

- تاریخ انتشار:

این اثر در مورخ ۱۴۰۰/۹/۱۱ با شماره ۶۰۶۹۹ در مرکز اطلاعات و مدارک علمی

کشاورزی به ثبت رسیده است.

حق چاپ محفوظ است. نقل مطالب، تصاویر، جداول، منحنی ها و نمودارها با ذکر مأخذ بلامانع است.

چکیده

وسعت مراتع استان بوشهر، حدود ۱۲۶۳۰۰۰ هکتار است که از ارزش غذایی علوفه موجود در این مراتع، اطلاعات زیادی وجود ندارد. این تحقیق، برای آگاهی از ارزش غذایی سه گونه مهم و غالب مرتعی استان شامل *Cenchrus ciliaris*، *Pennisetum divisum* و *Malva parviflora* و تغییرات آن در خلال مراحل رشد، انجام شد. برای این کار، نمونه برداری از هر گیاه، در سه منطقه مرتعی و سه مرحله رویشی، گلدهی و بذردهی، به طور تصادفی انجام شد. سپس نمونه ها خشک شدند و ماده خشک، پروتئین خام، خاکستر، چربی خام، ADF، NDF، لیگنین نامحلول در اسید، انرژی خام، کلسیم، فسفر، پتاسیم، منیزیم، سدیم، آهن، منگنز، روی، مس و قابلیت هضم ماده خشک، ماده آلی و ماده آلی در ماده خشک آنها اندازه گیری شد. طبق نتایج، با افزایش رشد، میزان پروتئین خام، فسفر، پتاسیم و قابلیت هضم ماده خشک، ماده آلی و ماده آلی در ماده خشک گیاهان کاهش معنی دار ($P < 0.05$)، ADF و NDF آنها به جز *P. divisum*، افزایش معنی دار ($P < 0.05$) و لیگنین نامحلول در اسید *P. divisum* و *M. parviflora* به طور معنی داری ($P < 0.05$) افزایش یافت. میزان پروتئین خام، خاکستر خام، NDF، ADF، لیگنین نامحلول در اسید، قابلیت هضم ماده خشک، ماده آلی و ماده آلی در ماده خشک و نیز تمامی عناصر معدنی گیاهان به جز سدیم در مرحله بذردهی و منگنز در مراحل گلدهی و بذردهی، در هر سه مرحله رشد، تحت اثر معنی دار ($P < 0.05$) گونه ها قرار گرفتند. گونه *M. parviflora* دارای بیشترین میانگین پروتئین خام، کلسیم، پتاسیم، منیزیم، آهن، مس، روی، قابلیت هضم ماده خشک، قابلیت هضم ماده آلی و قابلیت هضم ماده در ماده خشک و نیز کمترین مقدار ADF و NDF، در تمامی مراحل رشد گیاهان بود. میزان کلسیم، پتاسیم، منیزیم، سدیم، آهن و منگنز گونه های مورد بررسی در مراحل مختلف رشد، بالاتر از سطح بحرانی آنها برای دام های مرتعی بود. اما فسفر، روی و مس گیاهان در برخی مراحل، کمتر از این سطح کمبود بود. نتیجه کلی این که گونه *M. parviflora* بهترین گونه مورد بررسی در این تحقیق بوده و مرحله رویشی، دارای مناسب ترین میزان ترکیب شیمیایی، عناصر معدنی و قابلیت هضم، در بین مراحل رشد بود. همچنین، افزودن مکمل فسفر، روی و مس به جیره دام های چراکننده در مناطق مورد مطالعه، ضروری به نظر می رسد.

واژه های کلیدی: ترکیب شیمیایی، عناصر معدنی، قابلیت هضم، مرتع، استان بوشهر